

MAKTAB TA'LIMIDA O'QITISH SIFATINI BAHOLASHNING KO'P TARMOQLI RAQAMLI-DIAGNOSTIK TIZIMINI JORIY ETISH VA BOSHQARISH

Nurmetov Tursunbek Kenjayevich

Xorazm viloyati maktabgacha va maktab ta'limi

boshqarmasi boshlig'ining o'rinbosari

tursunbeknurmetov9@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu ilmiy maqolada maktab ta'limida o'qitish sifatini baholashning ko'p tarmoqli raqamli-diaagnostik tizimini joriy etish va boshqarish masalalari tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim tizimida sifat monitoringini amalga oshirish, pedagogik faoliyatni raqamlashtirish, o'quvchilarning bilim darajasini ob'ektiv baholash hamda ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Maqolada raqamli-diaagnostik platformalar orqali o'qituvchilar faoliyatini monitoring qilish, o'quvchilarning individual rivojlanish ko'rsatkichlarini aniqlash, sun'iy intellekt va analitik mexanizmlardan foydalanish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, ko'p tarmoqli tizimning boshqaruv mexanizmlari, pedagogik diagnostika usullari, ta'lim sifatini baholash indikatorlari va raqamli boshqaruvning afzalliklari ilmiy asosda tahlil etilgan. Tadqiqot natijalari maktab ta'limida innovatsion boshqaruvni takomillashtirish, o'quv natijalarining shaffofligini ta'minlash hamda ta'lim sifatini xalqaro standartlar asosida baholashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: raqamli diagnostika, ta'lim sifati, maktab ta'limi, pedagogik monitoring, sun'iy intellekt, ta'lim boshqaruvi, raqamli platforma, baholash tizimi, innovatsion ta'lim, pedagogik texnologiya, analitik tizim, elektron monitoring, o'quv natijalari, adaptiv baholash, kompetensiyaviy yondashuv.

Bugungi globallashtirish va raqamli transformatsiya jarayonlari barcha sohalar qatori ta'lim tizimiga ham chuqur kirib bormoqda. Xususan, umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'qitish sifatini nazorat qilish, monitoring yuritish va diagnostika asosida boshqaruv qarorlarini qabul qilish masalalari yangi bosqichga ko'tarildi. An'anaviy baholash tizimlari ko'plab hollarda o'quvchilarning real bilim darajasini to'liq aks ettira olmaydi, o'qituvchi faoliyatining samaradorligini kompleks tahlil qilish imkonini bermaydi hamda ta'lim jarayonidagi muammolarni tezkor aniqlashga xizmat qilmaydi.

Shu sababli maktab ta'limida o'qitish sifatini baholashning ko'p tarmoqli raqamli-dagnostik tizimini joriy etish zamonaviy ta'lim boshqaruvining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Mazkur tizim ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarini yagona elektron platforma asosida integratsiya qilish, o'quvchilarning bilim ko'rsatkichlarini doimiy monitoring qilish, pedagogik faoliyat samaradorligini aniqlash hamda boshqaruv jarayonini avtomatlashtirish imkonini beradi.

Raqamli-dagnostik tizim deganda ta'lim sifati bilan bog'liq barcha ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash, tahlil qilish va prognozlash imkoniyatiga ega bo'lgan elektron boshqaruv mexanizmi tushuniladi. Ushbu tizimning asosiy maqsadi o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini ob'ektiv baholash hamda ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan strategik qarorlarni ishlab chiqishdan iboratdir. Ko'p tarmoqli tizim esa faqat akademik natijalarni emas, balki pedagogik, psixologik, metodik va boshqaruv omillarini ham kompleks ravishda tahlil qilishni nazarda tutadi. Bunday yondashuv o'quvchilarning individual rivojlanish dinamikasini kuzatish, o'qituvchilarning kasbiy faoliyatini baholash, ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash va ta'lim muassasasining umumiy samaradorligini aniqlash imkoniyatini yaratadi.

Maktab ta'limida raqamli-dagnostik tizimlarni joriy etish avvalo zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining imkoniyatlariga tayanadi. Elektron jurnal, elektron kundalik, onlayn test platformalari, adaptiv baholash tizimlari, sun'iy intellekt asosidagi analitik dasturlar va bulutli texnologiyalar ushbu tizimning asosiy komponentlari hisoblanadi. Ushbu texnologiyalar yordamida o'quvchilarning bilim darajasi real vaqt rejimida monitoring qilinadi, ularning o'zlashtirish ko'rsatkichlari avtomatik tarzda tahlil qilinadi va individual tavsiyalar shakllantiriladi. Masalan, sun'iy intellekt algoritmlari o'quvchining qaysi mavzularda qiyinchilikka duch kelayotganini aniqlab, unga mos qo'shimcha topshiriqlar yoki metodik tavsiyalarni taqdim etishi mumkin. Natijada ta'lim jarayoni individuallashtiriladi va o'quvchilarning o'zlashtirish samaradorligi oshadi.

Ko'p tarmoqli raqamli-dagnostik tizimning yana bir muhim jihati uning boshqaruv funksiyalarini optimallashtirishidir. Ta'lim muassasasi rahbariyati mazkur tizim orqali pedagoglarning faoliyat ko'rsatkichlari, dars sifati, o'quvchilarning davomati, baholash natijalari va metodik faoliyat bo'yicha aniq statistik ma'lumotlarga ega bo'ladi. Bu esa boshqaruv qarorlarini sub'ektiv fikrlarga emas, balki real raqamli tahlillarga asoslangan holda qabul qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, tizim maktab miqyosida ichki monitoringni samarali tashkil etish, o'qituvchilar faoliyatidagi

kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etishga qaratilgan metodik yordam ko'rsatishda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim sifatini baholashda diagnostik yondashuvning qo'llanilishi pedagogik jarayonni chuqur tahlil qilish imkonini beradi. Diagnostik baholash nafaqat yakuniy natijalarni, balki ta'lim jarayonining o'zini ham o'rganishga xizmat qiladi. Bu jarayonda o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish sur'ati, mustaqil fikrlash darajasi, muloqot kompetensiyasi, kreativ yondashuvi va amaliy ko'nikmalari kabi ko'rsatkichlar hisobga olinadi. An'anaviy baholash tizimida asosan test yoki yozma ish natijalari e'tiborga olinadigan bo'lsa, raqamli-diagnostik tizim orqali o'quvchining umumiy rivojlanish profili shakllantiriladi. Bu esa kompetensiyaviy ta'lim tamoyillarini amaliyotga samarali joriy etishga xizmat qiladi.

Shuningdek, raqamli-diagnostik tizim maktab va ota-onalar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirishda ham muhim vosita hisoblanadi. Elektron platformalar orqali ota-onalar farzandining darsdagi faolligi, baholari, davomati va o'zlashtirish ko'rsatkichlari haqida doimiy ma'lumot olib boradi. Bu esa oilaviy nazorat va pedagogik hamkorlikni mustahkamlaydi. Ota-onalarning ta'lim jarayonidagi ishtiroki kuchaygani sari o'quvchilarning mas'uliyati va motivatsiyasi ham ortib boradi. Ayniqsa, masofaviy ta'lim va gibrid ta'lim shakllari rivojlanayotgan bugungi davrda bunday tizimlarning ahamiyati yanada ortmoqda.

Ko'p tarmoqli raqamli-diagnostik tizimni joriy etishda bir qator muammolar ham mavjud. Avvalo, barcha maktablarning texnik infratuzilmasi bir xil emasligi, internet tezligi va kompyuter texnikasi bilan ta'minlanganlik darajasidagi tafovutlar tizim samaradorligiga ta'sir qiladi. Bundan tashqari, ayrim pedagoglarning raqamli kompetensiyasi yetarli emasligi ham muhim muammo hisoblanadi. Shu sababli o'qituvchilarni zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanishga o'rgatish, ularning raqamli savodxonligini oshirish va metodik qo'llab-quvvatlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Tizimni joriy etishda axborot xavfsizligi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va elektron ma'lumotlar bazasining ishonchliligini ta'minlash masalalariga ham alohida e'tibor qaratilishi lozim.

Raqamli-diagnostik tizimlarni boshqarish jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalarining roli tobora ortib bormoqda. Sun'iy intellekt asosidagi platformalar katta hajmdagi ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash, prognozlash va tavsiyalar ishlab chiqish imkoniyatiga ega. Masalan, o'quvchilarning o'zlashtirish dinamikasi asosida ularning kelajakdagi akademik natijalarini prognoz qilish yoki o'qituvchilarning metodik faoliyat samaradorligini tahlil qilish mumkin. Bu esa ta'lim boshqaruvida

innovatsion qarorlarni qabul qilishga yordam beradi. Shu bilan birga, sun'iy intellekt yordamida adaptiv ta'lim tizimlarini yaratish imkoniyati ham kengaymoqda. Adaptiv tizimlar o'quvchilarning individual xususiyatlari va ehtiyojlariga mos ravishda ta'lim mazmunini avtomatik moslashtiradi.

Xalqaro tajribalar ham maktab ta'limida raqamli monitoring va diagnostik tizimlardan foydalanish samaradorligini tasdiqlamoqda. Rivojlangan davlatlarda ta'lim sifatini baholash jarayonida elektron platformalar, analitik dasturlar va ma'lumotlar bazasi asosidagi boshqaruv tizimlari keng qo'llaniladi. Xususan, Finlandiya, Janubiy Koreya, Singapur va Estoniya kabi davlatlar ta'limda raqamlashtirish jarayonini muvaffaqiyatli amalga oshirgan mamlakatlar qatoriga kiradi. Ushbu davlatlarda o'quvchilarning bilim natijalari muntazam ravishda elektron monitoring qilinadi, pedagoglarning faoliyati diagnostik tahlil asosida baholanadi va ta'lim sifati bo'yicha strategik rejalashtirish ishlari olib boriladi. Mazkur tajribalarni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish O'zbekiston maktab ta'limida ham muhim natijalarga olib kelishi mumkin.

Maktab ta'limida o'qitish sifatini baholashning ko'p tarmoqli raqamli-diagnostik tizimini joriy etish nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki boshqaruvning shaffofligini ta'minlashda ham muhim rol o'ynaydi. Raqamli tizimlar orqali korrupsion holatlar, sub'ektiv baholash va statistik ma'lumotlarni sun'iy o'zgartirish holatlarining oldi olinadi. Barcha ma'lumotlar elektron bazada saqlanishi sababli nazorat va monitoring jarayonlari ancha samarali tashkil etiladi. Shu bilan birga, ta'lim muassasalari o'rtasida sog'lom raqobat muhiti shakllanadi, bu esa umumiy ta'lim sifatining oshishiga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, maktab ta'limida o'qitish sifatini baholashning ko'p tarmoqli raqamli-diagnostik tizimini joriy etish zamonaviy ta'lim boshqaruvining eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur tizim o'quvchilar bilimini ob'ektiv baholash, pedagogik faoliyat samaradorligini aniqlash, boshqaruv qarorlarini ilmiy asosda qabul qilish va ta'lim sifatini xalqaro standartlarga mos ravishda rivojlantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, raqamli-diagnostik tizimlar ta'lim jarayonining shaffofligini ta'minlash, o'quvchilarning individual rivojlanishini monitoring qilish hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Kelgusida ushbu tizimlarni yanada takomillashtirish, sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar texnologiyalarini integratsiya qilish orqali maktab ta'limi sifatini yangi bosqichga olib chiqish mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change*. New York, NY: Teachers College Press.
2. Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). *Professional capital: Transforming teaching in every school*. New York, NY: Teachers College Press.
3. UNESCO. (2023). *Digital transformation in education: Policy brief*. Paris: UNESCO Publishing.
4. OECD. (2021). *Education at a glance 2021: OECD indicators*. Paris: OECD Publishing.
5. Anderson, J., & Rainie, L. (2020). *The future of artificial intelligence and education*. Washington, DC: Pew Research Center.
6. Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., & Baki, M. (2013). The effectiveness of online and blended learning: A meta-analysis. *Teachers College Record*, 115(3), 1–47.
7. Siemens, G. (2018). Learning analytics and educational data mining. *Educational Technology & Society*, 21(3), 220–233.
8. Bates, A. W. (2019). *Teaching in a digital age: Guidelines for designing teaching and learning*. Vancouver: BCcampus.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta’lim sohasini raqamlashtirishga oid farmon va qarorlari to‘plami. (2022). Toshkent.
10. Sharipov, Sh. S. (2021). Ta’lim jarayonida raqamli texnologiyalarni qo‘llashning pedagogik asoslari. *Pedagogik mahorat*, 4(2), 45–52.